

การสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง”

THE CREATION OF CONTEMPORARY ISAN FOLK MUSIC

“LAI LONG NATEE SONG FUNG KHONG”

โยธิน พลเขต*

YOTHIN PHONKHET

(Received: June 26, 2023; Revised: September 28, 2023; Accepted: February 6, 2024)

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์ลุ่มแม่น้ำโขงในภาคอีสาน 2) สร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” 3) เผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย

ผลการสร้างสรรค์พบว่า

1. องค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์ลุ่มแม่น้ำโขงในภาคอีสานมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แนวคิดการสร้างสรรค์มาจากการล่องเรือไปตามแม่น้ำโขงเพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่และศิลปวัฒนธรรม ผ่านอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย แขวงไชยบุรี ผ่านจังหวัดหนองคาย และนครหลวงเวียงจันทน์ ผ่านจังหวัดนครพนม และแขวงคำม่วน แขวงสะหวันเขต ผ่านอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก

2. การสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” แบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เชียงคานม่วนชื่น ตอนที่ 2 หนองคายม่วนหลาย ตอนที่ 3 อ่อนซอนนครพนม และตอนที่ 4 เมืองอุบลลำเพลิน ใช้แนวคิดในการประพันธ์ คือ 1) การผสมผสานวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านอีสานกับดนตรีตะวันตก 2) การแสดงเอกลักษณ์ดนตรีพื้นบ้านอีสาน 3) การประพันธ์ “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาผสมผสานเพื่อให้เกิดเสียงและสีสันใหม่

3. การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” โดยช่องทางออนไลน์ และทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

คำสำคัญ : ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย ลายล่องนทีสองฝั่งโขง

* ภาควิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Department of Music, Roi-et College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

Abstract

The creation of contemporary Isan folk music “Lai Long Natee Song Fung Khong” aimed to 1) study the knowledge of ethnic music of the Mekong River in the Northeast region, 2) create contemporary Isan folk music “Lai Long Natee Song Fung Kong,” and 3) Publicize the creation of contemporary Isan folk music.

There are several significant findings from the creation of contemporary Isan folk music to reveal as below:

1. The knowledge of ethnic music in the Mekong River Basin in the Northeast is similar to that of Lao PDR. The creative idea came from a cruise along the Mekong River to study ways of life and culture as follows: 1) Chiang Khan District, Loei Province, Chaiyaburi 2) Nong Khai Province and Vientiane Capital 3) Nakhon Phanom Province, Khammouane, and Savannakhet 4) Khemmarat District, Ubon Ratchathani Province and Champasak.

2. The creation of contemporary Isan folk music “Lai Long Natee Song Fung Kong” was divided into 4 parts including Chiang Khan Muan Chuen, Nong Khai Muan Lai, Nakhon Phanom Onzon, and Ubon Lam Phloen. The concepts used in composing music comprised 1) The combination of Isan folk music culture and western music, 2) Showing the uniqueness of Isan folk music such as beat, blow, and tinsel instruments, and 3) The implementation of technology into composing music “Lai Long Natee Song Fung Kong” to create new tone and meaning.

3. Contemporary Isan folk music creation "Lai Long Natee Song Fung Kong" was distributed on YouTube, Facebook and Thai broadcasting stations.

Keywords: Creation of contemporary Isan folk music, Lai Long Natee Song Fung Kong

บทนำ

การออกแบบงานสร้างสรรค์ต้องขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และจินตนาการอันไร้ขอบเขตของผู้สร้างสรรค์ ประกอบกับธรรมชาติของชิ้นงาน ผลงาน “ต้นแบบ” ที่นำเสนอเชิงประจักษ์บนเวที เป็นบทพิสูจน์สุดท้ายว่า ในการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีไม่ว่าจะมีความเป็นนามธรรมสูงเพียงใด แต่องค์ความรู้ทางวิชาการที่รองรับการสร้างสรรคงานดนตรีนั้นมีความชัดเจน อธิบายได้โดยอิงหลักทฤษฎี ซึ่งมีความเป็น วิทยาศาสตร์สูง ผลงานสร้างสรรค์ด้านดนตรีจึงเพียบพร้อมด้วยองค์ความรู้ และสุนทรียะอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด ด้วยการนำเสนอผลงานในรูปแบบที่เหมาะสม

จะทำให้ผู้คนเกิดความเข้าใจกับผลงานได้ลึกซึ้งขึ้น ส่งผลต่อการเสพงานดนตรีเชิงสุนทรีย์และความซาบซึ้งในดนตรี (ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2559, น. 31)

หัวใจของงานศิลปะทุกแขนง คือ ทักษะในการปฏิบัติ งานดนตรีปฏิบัติทำให้เกิดผลลัพธ์เป็นเสียงดนตรี ดนตรีต้องมีเสียง ไม่ว่างานดนตรีจะมีส่วนของวิชาการมากน้อยเพียงใด ผลลัพธ์ก็คือเสียงดนตรี อาจารย์สายปฏิบัติเป็นผู้ผลักดันให้เกิดเสียงดนตรี แต่ไม่ให้ความสำคัญกับการอธิบายหลักวิชาที่อยู่ในผลงานดนตรี แม้แต่งานดนตรีสร้างสรรค์ที่ดีก็ยังคงอยู่ในการแสดงออกด้านวิชาการ ส่งผลต่อความเข้มข้นทางวิชาการดนตรีในระดับอุดมศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนดนตรีจำนวนถึงร้อยละ 80 ไม่นัดสร้างผลงานดนตรีสร้างสรรค์เชิงวิชาการ (ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2559, น. 1)

การประพันธ์เพลงร่วมสมัยมีความสำคัญกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากการประพันธ์เพลงที่เปิดโอกาสให้นักประพันธ์เพลงมีอิสระทางความคิดเพื่อจรรโลงศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเสรี ทำให้เกิดการสร้างสรรค์บทประพันธ์หลากหลายรูปแบบเพื่อรับใช้สังคมและวัฒนธรรมของชาติ ทั้งเป็นการนำเอาองค์ความรู้ทางดนตรีในอดีตมาผสมผสานกับองค์ความรู้ใหม่ ผนวกกับการคิดค้นเทคนิคทางการประพันธ์และการบรรเลงเครื่องดนตรีใหม่ ๆ ตลอดจนการสร้างสรรค์การเรียบเรียงเสียง วงดนตรีการประสมเครื่องดนตรีและวงดนตรีทั้งในวัฒนธรรมเดียวกันและต่างวัฒนธรรม ก่อให้เกิดมิติความงามและคุณค่าที่ลึกซึ้งด้วยความเป็นอิสระทางความคิดทางการประพันธ์นี้เอง ทำให้การประพันธ์เพลงร่วมสมัย สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในรูปแบบต่าง ๆ plugged จิตสำนึกที่ติงาม คุณค่าทางจิตวิญญาณและนำมาซึ่งความสงบสุขสามัคคีปรองดองในสังคม (ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร, 2561, น. 7)

การสร้างสรรค์ร่วมสมัยของอาจารย์ฐิระพล น้อยนิตย์ พบว่าเป็นการนำเอาของสองสิ่งมารวมกันและเกิดเป็นสิ่งที่ใหม่ขึ้นมา ในโอกาสการแสดงหุ่นละครเล็ก เรื่องพระมหาชนก ได้นำดนตรีจากอินเดียและดนตรีไทย มาร่วมกันแสดงเป็นการผสมผสานกันทางดนตรี และเป็นการแสดงออกทางเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรี และชาติพันธุ์ของเครื่องดนตรีอาจารย์ฐิระพล น้อยนิตย์ กล่าวว่าบุคคลที่มีความสามารถในการประพันธ์เพลงนั้น เป็นบุคคลที่มีความพิเศษ โดยมีทั้งพรสวรรค์และพรแสวง และอยู่กับการสะสมองค์ความรู้ ประสบการณ์ในแต่ละคนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากผู้ที่มีความรู้ ครู อาจารย์ทั้งหลาย แล้วนำมาคิด ตัดแปลง คนแต่งเพลงนั้นต้องมีจินตภาพ มโนภาพในการเข้าถึงเพลง และนำความรู้สึกเหล่านั้นมาถ่ายทอดลงในบทเพลง “การสร้างสรรค์ร่วมสมัย” คือ การรวมและรวมมากกว่าสองสิ่งเข้าด้วยกัน เอามาทำให้เกิดเป็นผลงาน โดยนำเครื่องดนตรีของอินเดียเข้ามาประกอบ เพื่อให้ตรงกับเนื้อเรื่องที่เป็นยุค “คุปตะ” ของอินเดีย และสร้างสรรค์เพลงขึ้นมาใหม่จากเพลงไทย (นัทธมน พิงเจริญ, วันฉัตร จันทโรโต และศศินันท์ หมี่ปาน, 2556, น. 35)

ดนตรีพื้นบ้านหรือเพลงพื้นบ้าน ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Folk Music หรือ Folk Song ซึ่งทั้งสองคำนี้ใช้แทนกันได้ และคำว่าเพลงพื้นบ้านนิยมใช้มากกว่าดนตรีพื้นบ้าน บางท่านให้เหตุผลว่าดนตรีพื้นบ้านให้กำเนิดด้วยการขับร้องไม่ใช่กำเนิดด้วยการบรรเลง บางท่านบอกว่าที่ใช้คำว่า เพลงพื้นบ้าน แทนคำว่า ดนตรีพื้นบ้าน เนื่องจากดนตรีพื้นบ้าน ประเภทขับร้องมีมากกว่าการบรรเลง (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2526, น. 10)

ลักษณะของดนตรีพื้นบ้านควรพิจารณาจากลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ทำนองมีขนาดสั้น ทำให้ง่ายต่อการจดจำ 2) ไม่เคร่งครัดในกฎเกณฑ์ดังนั้นทุกคนจึงมีอิสระอย่างเต็มที่ ในการพลิกเพลงทำนองแปลกใหม่เสมอ 3) ให้ความสำคัญเนื้อร้องเพื่อต้องการสื่อสาร ด้านความหมายของเรื่องราวเป็นสิ่งสำคัญ 4) จังหวะเด่นกว่าทำนอง เพราะจังหวะมีอิทธิพล ต่อผู้ฟังอย่างมากในเชิงกายภาพ และ5) ใช้วัสดุพื้นบ้านทำเครื่องดนตรี (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2561, น. 149)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์จึงมีความสนใจที่จะสร้างสรรค์ ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” โดยการนำเอาแนวคิด แรงบันดาลใจ และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี พื้นบ้านอีสาน ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อค้นพบที่ได้ จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ไปพร้อมกับศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนานตนเอง และวิชาชีพด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์ลุ่มแม่น้ำโขงในภาคอีสาน
2. เพื่อสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง”
3. เพื่อเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย

ขอบเขตการสร้างสรรค์

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ ได้แก่
 - 1.1 การผสมผสานของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านอีสานและดนตรีตะวันตก
 - 1.2 การแสดงเอกลักษณ์ทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน
 - 1.3 การประพันธ์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย และเผยแพร่ผลงานสู่สังคมในรูปแบบวีดีโอ บทความทางวิชาการ และรูปเล่มงานสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์
2. ขอบเขตด้านบุคคล
 - 2.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีหลักเกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้
 - 1) ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ คัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมดนตรีของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 1 คน ผู้มีความรู้ด้านดุริยางคศิลป์ เช่น ศิลปินแห่งชาติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 2 คน

2) ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ คัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้มีความรู้ด้านดุริยางคศิลป์ จำนวน 1 คน ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ และเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญตรงสาขา มีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน จำนวน 2 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านสองฝั่งโขง จำนวน 1 คน ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสาน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่าง คือ ศิลปินนักดนตรีพื้นบ้านอีสานสองฝั่งโขง จำนวน 6 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

3.1 พื้นที่วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านอีสานฝั่งแม่น้ำโขง

3.2 พื้นที่วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านฝั่งแม่น้ำโขง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3.3 พื้นที่ดำเนินการสร้างสรรค์คือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผลงานการสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2564 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2565

กระบวนการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาข้อมูลและประพันธ์เพลงตามกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านสองฝั่งโขง ศึกษาอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ศึกษาข้อมูลดนตรีพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย และนครหลวงเวียงจันทน์ ศึกษาข้อมูลดนตรีพื้นบ้านจังหวัดนครพนม และแขวงคำม่วน แขวงสะหวันเขต และศึกษาข้อมูลดนตรีพื้นบ้านอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ประพันธ์ลายเพลง และกำหนดโครงสร้างของลายเพลง โดยได้แนวคิดมาจากการล่องเรือผ่านแม่น้ำโขง นำมาผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านอีสาน และดนตรีตะวันตก การแสดงเอกลักษณ์ทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน และการประพันธ์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย โดยคำนึงถึงเทคนิคการบรรเลง วิธีการประพันธ์เพลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านแนวทำนอง การประสานเสียง จำนวนท่อนที่บรรเลง และด้านอื่น ๆ ของบทประพันธ์เพลง

3. เมื่อประพันธ์ลายเพลงเสร็จสิ้น นำโน้ตเพลงส่งให้นักดนตรีฝึกซ้อมจนเข้าใจ

4. นำบทประพันธ์ลายเพลงไปบันทึกเสียงในห้องบันทึกเสียงที่มีคุณภาพ

5. บันทึกภาพและเสียงในการบรรเลง

ทั้งนี้ เมื่อสร้างสรรค์งานเสร็จแล้วผู้สร้างสรรค์ได้ดำเนินการส่งผลงานให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรี ตรวจสอบถึงความถูกต้องและความเหมาะสม จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1) นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เจริญชัย ชนไฟโรจน์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3) รองศาสตราจารย์ อุดินันท์ แก้วนิล มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

6. ปรับแก้ผลงานตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำผลงานที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ออกแสดงเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป

ผลการสร้างสรรค์

1. องค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์ลุ่มแม่น้ำโขงในภาคอีสาน

ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” มาจากแนวคิดการล่องเรือแม่น้ำโขงเพื่อศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดนตรี ผ่านอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และแขวงไชยะบุรี ผ่านจังหวัดหนองคาย และนครหลวงเวียงจันทน์ ผ่านจังหวัดนครพนม และแขวงคำม่วน แขวงสะหวันเขต ผ่านอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก พบองค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์ลุ่มแม่น้ำโขงในภาคอีสาน ดังนี้

1.1 พื้นที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มไทดำ กลุ่มไทเลย กลุ่มไทพวน กลุ่มไทใต้ กลุ่มไทดำเป็นชนชาติที่เรียกตัวเองว่า “ไต” ซึ่งถูกเรียกในชื่อต่าง ๆ เช่น ลาวโซ่งไทยโซ่ง ลาวซ่งดำ ผู้ไทดำ ผู้ไตซ่งดำ ไททรงดำ แต่คำว่า “ไทดำ” จะเป็นที่คุ้นเคยมากกว่า องค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์ที่พบคือ ผางฮาด และกระบอกไม้ไผ่

1.2 แขวงไชยะบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งอยู่ทางตะวันตก มีพื้นที่ติดกับประเทศไทยทางภาคเหนือและจังหวัดเลย ภูมิประเทศทั่วไปเป็นภูเขาและที่ราบสูงมีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นเป็นที่ตั้งป่าสงวนแห่งชาติน้ำพูน องค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์ลุ่มแม่น้ำโขงที่พบคือ แคนแปด กระจับปี ฉิ่ง กลองตุ้ม ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ กรับ โหม่ง ส่วนลายเพลงที่บรรเลงคือ ลายแมงภูตอมดอก

1.3 จังหวัดหนองคาย มีชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประมาณ 195 กิโลเมตร ถือเป็นเมืองหน้าด่านในการทำสงครามในสมัยก่อน ทำให้มีการกวาดต้อนอพยพผู้คนจากทั้งฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย เข้าไปมาทำให้มีกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์ในจังหวัดหนองคาย ตามบันทึกทางประวัติศาสตร์พบว่า มีกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ 1) กลุ่มชาวไทอีสาน (ลาวอีสาน) หน่าตา ผิพรรณ สำเนียง การพูดแตกต่างจากชาวลาว จึงน่าจะเรียกว่า “ไทอีสาน” ถือว่าเป็นกลุ่มชนที่มีมากที่สุด ในจังหวัดหนองคาย 2) กลุ่มไทพวน มีถิ่นฐานเดิมจากเมืองพวน แขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาว อาศัยอยู่ที่อำเภอศรีเชียงใหม่ การแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทพวนคือ “การลำพวน” 3) กลุ่มไทลื้อ (ไทดำ, ไทเหนือ) เป็นกลุ่มที่อพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง และอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอสังขมและอำเภอโพธิ์ตาก 4) กลุ่มคนเวียดนาม อพยพสมัยสงครามอินโดจีนพร้อมกับเจ้าเมืองจันทบุรีมาอยู่ที่อำเภอท่าบ่อ องค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์กลุ่มแม่น้ำโขงที่พบคือ แคน พิณ (กระจับปี) ไวโอลิน แอคคอร์เดียน กลองตุ้ม ฉิ่ง ฉาบ กรับ

1.4 นครหลวงเวียงจันทน์ เป็นเมืองที่มีความสำคัญได้พัฒนาให้มีความเจริญขึ้นมาตามลำดับ องค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์กลุ่มแม่น้ำโขงที่พบคือ แคน พิณ (กระจับปี) ไวโอลิน แอคคอร์เดียน กลองตุ้ม ฉิ่ง ฉาบ กรับ

1.5 จังหวัดนครพนม มีกลุ่มชาติพันธุ์คือเผ่าผู้ไท (ภูไท) เผ่าญ้อ เผ่าแสก เผ่ากะเลิง เผ่าไส้ เผ่าข่า เผ่าไทยลาว (ไทยอีสาน) และเผ่าไทยกวน รวมทั้งเชื้อชาติจีนและเวียดนาม ชาวบ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม มีการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานเพื่อจำหน่าย

1.6 แขวงคำม่วน ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า มีการลำท่องถิ่นคือ ลำมหาไซ เริ่มต้นมาจากการลำผญา โดยกล่าวถึงเรื่องสังข์สินไชย สังข์ทอง ต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อเป็น “ลำมหาไซ” เริ่มแรกเรียกว่า “ลำไย้มมหาไซ” มีจุดเด่นอยู่ที่เวลาลำจะลำคำว่า “ไย” เป็นจุดเด่นของการลำ การลำไย้มมหาไซรูปแบบการลำที่มีคำว่า “ไย” ประกอบอยู่ส่วนหน้าของบทกลอน และพัฒนามาเป็นรูปแบบการลำมหาไซในปัจจุบัน

1.7 แขวงสะหวันเขต มีการลำท่องถิ่น จำนวน 5 ประเภท ดังนี้

1) ลำตังหวาย เป็นศิลปะพื้นบ้านของชาวเผ่ากะตาง (บรู) ที่ถ่ายทอดเป็นภาษาท้องถิ่น โดยสอดแทรกภาษาถิ่น คือ ภาษาบรู ตังหวายเป็นชื่อหมู่บ้านในแขวงสะหวันเขต ตังหวายหมายถึง แก้อั้วห้วย เพราะหมู่บ้านนี้มีความเชี่ยวชาญด้านห้วย คนลาวที่ร้องเพลงประเภทนี้คือ ลาวเทิง ปัจจุบันนิยมใช้เครื่องดนตรี แคน ซอ กระจับปี และเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ บรรเลงประกอบ

2) ลำภูไท ชาวภูไทเป็นคนเชื้อสายตระกูลไท พูตภาษาตระกูลไตกะได มีหลายแขนง ได้แก่ ไตแดง ไตขาว และไตดำ กลอนลำมีเนื้อหาด้านรักชาติวัฒนธรรมของชาวภูไทบ้านละหานาม เมืองสองคอน แขวงสะหวันเขต ลำภูไทเป็นการร้องเดี่ยวให้ความรู้สึกถึงคุณค่าและความไพเราะ เสียงที่ใช้คือบันไดเสียงไมเนอร์เพนทาโทนิคสเกล ประกอบด้วยเสียง ซอล ลา โด เร มี

3) ลำตะฮวย เป็นบทเพลงเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวเผ่าตริ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงคือ กระจับปีและซอ หลังจากที่แขวงวัฒนธรรม แขวงสะหวันเขตได้นำ “ลำตะฮวย” มาเผยแพร่ตามสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น กลอนเชิญชวนให้มาท่องเที่ยวแขวงสะหวันเขต

4) ลำคอนสะหวัน พบมากที่เมืองจำพอน และเมืองไกรสอน เกิดจากงานประเพณีของชาวบ้าน ต่อมาได้บรรจุจังหวะแคนเข้าไปทำให้เกิดความสนุกสนาน ลำคอนสะหวันมาจากการเล่านิทาน โดยบันทึกไว้ที่หนังสือโบราณ แล้วนำมาใส่ทำนองลำโดยใช้คำกลอนจากนิทานโบราณ

5) ลำบ้านชอก เดิมเป็นการลำผญาโต้ตอบระหว่างชายหญิง ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เป็นการสะท้อนการดำรงชีวิตของชาวสะหวันเขต มีความเป็นมาจากหนังสือโบราณ นิทานพื้นบ้าน หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ต่อมาพัฒนาเป็นลำบ้านชอก ไม่มีจังหวะที่แน่นอน ทำนองลำซ้ำเรียกว่า “ลำลาวโบราณ” องค์ความรู้ด้านดนตรีที่พบคือ แคน พิณ กลองตุ้ม ฉิ่ง ฉาบ กรับ และโหม่ง

1.8 อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีอาณาเขตติดกับแม่น้ำโขงระยะทางยาวกว่า 40 กิโลเมตร ฝั่งตรงข้ามคือ เมืองสองคอน แขวงสะหวันเขต ชาวพื้นเมืองบรูอพยพข้ามแม่น้ำโขงมาอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงฝั่งไทย เช่น บ้านเวินบึก บ้านทาลัง และบ้านหินคก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี องค์ความรู้ด้านดนตรีที่พบคือ กระจับปี กลองตุ้ม ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

1.9 แขวงจำปาสัก เป็นเมืองสำคัญทางภาคใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ ปราสาทวัดพู น้ำตกหลี่ผี ลำท้องถิ่น คือ ลำสีพันดอน ต้นกำเนิดของลำสีพันดอนและลำโสมมาจากทำนองการอ่านหนังสือผูก องค์ความรู้ด้านดนตรีที่พบคือ กระจับปี กลองตุ้ม ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

2. การสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง”

2.1 รูปแบบของผลงาน

ผลงานสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” มาจากแนวคิดการล่องเรือแม่น้ำโขงเพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนอีสานที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงตั้งแต่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ไปจนถึงอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องดนตรีที่บรรเลงได้แก่ โปงลาง พิณ แคน โหวด ซออีสาน พิณเบส ปี่ภูไท ปี่มโหรีอีสาน ปี่สะโน หิน กลองยาว กลองรำมะนาอีสาน ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ เกราะลอ เครื่องดนตรีตะวันตก ได้แก่ กลองชุด เปียโน ออร์แกน เทเนอร์แซกโซโฟน อัลโตแซกโซโฟน และกีตาร์เบส โดยรูปแบบของผลงานแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เชียงคานม่วนชื่น ล่องเรือผ่านอำเภอเชียงคาน และแขวงไชยะบุรี อ้างอิงประวัติศาสตร์โดยใช้เสียงโปงลาง และหิน สำเนียงเพลงตอนที่ 1 นำมาจากบันไดเสียงแคน (C Maj) ผสมผสานกับทำนองที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ เป็นการบูรณาการระหว่างดนตรีพื้นบ้านอีสานโดยใช้ซออีสาน และปี่ภูไท กับดนตรีตะวันตก โดยใช้กลองชุด เปียโน ออร์แกน กีตาร์เบส

ตอนที่ 2 หนองคายม่วนหลาย ผู้ประพันธ์ใช้สำเนียงลายแคนอธิบายถึงวิถีชีวิตที่ล่องผ่านจังหวัดหนองคาย และนครหลวงเวียงจันทน์ โดยการบรรเลงปี่สะโน โปงลาง แคน

และปี่ภูไท แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ดั่งามของพี่น้องไทยลาวที่อาศัยอยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขง

ตอนที่ 3 ออมนครพนม และแขวงคำม่วน แขวงสะหวันเขต ผู้ประพันธ์ใช้สำเนียงดนตรีพื้นบ้านอีสานอธิบายถึงวิถีชีวิตที่ล่องผ่านจังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วน แขวงสะหวันเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการบรรเลงโหวด พิณ แคน ปี่ภูไท เป็นการบูรณาการระหว่างดนตรีพื้นบ้านอีสานกับดนตรีตะวันตก แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องไทยลาวที่อาศัยอยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขง

ตอนที่ 4 เมืองอุบลลำเพลิน ล่องอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก ผู้ประพันธ์สื่อสารในรูปแบบจังหวะลำเพลิน โดยใช้สำเนียงลายพิณ อธิบายถึงอารมณ์ที่มีความสนุกสนาน ม่วนซื่น โดยการบรรเลงพิณ แคน ซออีสาน โปงลาง โหวด และดนตรีตะวันตก

2.2 ทำนอง

ทำนอง (Melody) คือ เสียงขึ้นเสียงลงหลายเสียงที่ปะติดปะต่อกันเป็นชุด แต่ละเสียง นอกจากจะมีระดับเสียงสูงต่ำแล้ว ยังมีความสั้นยาวตามลักษณะจังหวะที่ต่างกันไป ทำนองเพลงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากที่สุด เนื่องจากทำนองเป็นเสียงสูงเสียงต่ำ เสียงขึ้น เสียงลง ซึ่งเสียงมนุษย์สามารถร้องเลียนแบบได้ สามารถสะท้อนอารมณ์ของลายเพลง มี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เชียงคานม่วนซื่น

ล่องแม่น้ำโขงผ่านอำเภอยะคาน และแขวงไชยะบุรี (จังหวัดปานกลาง)

ท่อน 1 (เดี่ยวโปงลาง)

(: - - -	- - - ล	- - ช ม	- - ร ด	- - - -	- ช - ม	- - ร ม	- ร - ด
- - - ช	- - ม ช	- - ม ร	- - ม ด	- - - -	- ล - ช	- - ม ร	- - ม ด
- - - ด°	- - ล ช	- - ม ร	- - ม ด	- - - -	- ด ร ม	- - ร ม	- ช - ด
- - - ม	- - ร ม	- - ร ม	- ร - ด	- - - -	- ล - ช	- - ร ม	- ช - ล :)

รอบที่ 1 บรรเลงโปงลางเครื่องเดียว

รอบที่ 2 บรรเลงรับด้วยกลอง พิณเบส

รอบที่ 3 บรรเลงรับด้วยกลองชุด พิณเบส

รอบที่ 4 บรรเลงรับด้วยกลองชุด ฉาบ พิณเบส

จังหวะกลอง(จังหวะปานกลาง)

- - - ตึง	- ตึง โจ๊ะ -	ตึง โจ๊ะ ตึงตึง	- ตึง โจ๊ะ -	ตึง โจ๊ะ ตึงตึง	- ตึง โจ๊ะ -	ตึง โจ๊ะ ตึงตึง	- ตึง โจ๊ะ -
ตึง โจ๊ะ ตึงตึง	- ตึง โจ๊ะ -	ตึง โจ๊ะ ตึงตึง	- ตึง โจ๊ะ -	ตึง โจ๊ะ ตึงตึง	- ตึง โจ๊ะ -	ตึง โจ๊ะ ตึงตึง	- ตึง โจ๊ะ -

ท่อน 2 (ซออีสาน)

- - - -	- - - ด	- ร - ม	- ช - ม	- - - ร	- ด - ม	- ร - ม	- ช - ม
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- ด - ม	- ด - ด	- ร - ม	- ช - ม	- - - ร	- ด - ด	- ร - ด	- ล - ล
- - - ด	- ล - ด	- ร - ม	- ช - ม	- - - ร	- ด - ม	- ร - ม	- ช - ม
- ด - ม	- ด - ด	- ร - ม	- ช - ม	- - - ร	- ด - ด	- ร - ด	- ล - ล

ท่อน 3 (ปี่ไท)

(:ม ช ล -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - ร ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
ช ล - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ท่อน 4 (พินเบส)

- - - ล	- - - ช	- ม - -	- - - ด	- - - ร	- ม - ด	- ล - -	- - - -
- - - ล	- - - ช	- ม - -	- - - ด	- - - ร	- ม - ด	- ม - -	- - - -
- - - ล	- - - ช	- ม - -	- - - ด	- - - ร	- ม - ด	- ล - -	- - - -
- - - ล	- - - ช	- ม - -	- - - ด	- - - ร	- ม - ด	- ล - -	- - - -

ท่อน 5 (บรรเลงรวม)

- - - ม	- ด ร ม	- ช - ช	- ด ร ม	- - - ด	- - - ล	- - - ร	- - - ม
- - - ม	- ด ร ม	- ช - ช	- ด ร ม	- - - ด	- - - ล	- - - ร	- - - ม
- - - ม	- ด ร ม	- ช - ช	- ด ร ม	- - - ม	- ด ร ม	- ล - ล	- ด ร ม
- - - ม	- ด ร ม	- ช - ช	- ด ร ม	- - - ม	- ด ร ม	- ล - ล	- ด ร ม

ตอนที่ 2 หนองคายม่วนหลาย

ล่องแม่น้ำโขงผ่านจังหวัดหนองคาย และนครหลวงเวียงจันทน์

จังหวะกลอง (จังหวะปานกลาง)

- - - -	- ตึง - ตึง	- - โจ๊ะ -	- ตึง - ตึง	- - - -	- ตึง - ตึง	- - โจ๊ะ -	- ตึง - ตึง
- - - -	- ตึง - ตึง	- - โจ๊ะ -	- ตึง - ตึง	- - - -	- ตึง - ตึง	- - โจ๊ะ -	- ตึง - ตึง

ท่อน 1 ปี่สะโน

- - - -	- - - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- - - -
- - - -	- - - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- - - -

จังหวะกลอง (จังหวะปานกลาง)

- ตึง - ตึง	- ตึง - ตึง	- ตึง - ตึง	- ตึง - ตึง	- โจ๊ะ - -	- โจ๊ะ - ตึง	- โจ๊ะ - -	- โจ๊ะ - ตึง
- โจ๊ะ - -	- โจ๊ะ - ตึง	- ตึง - โจ๊ะ	- ตึง - ตึง	- ตึง - ตึง	- ตึง - ตึง	- ตึง - ตึง	- ตึง - ตึง

ท่อน 2 โปงลาง

- ล - ช	- ม - ร	ด ร ม -	ช ม - ร	- ล - ช	- ม - ร	ด ร ม -	ช ม - ร
- ล - ช	- ม - ร	ด ร ม -	ช ม - ร	- ล - ช	- ม - ร	ด ร ม -	ช ม - ร
- ร - ด	- ท - ล	ช ล ท -	ร ท - ล	- ร - ด	- ท - ล	ช ล ท -	ร ท - ล

- ร - ด	- ท - ล	ช ล ท -	ร ท - ล	- ร - ด	- ท - ล	ช ล ท -	ร ท - ล
- ล - ช	- ม - ร	ด ร ม -	ช ม - ร	- ร - ด	- ท - ล	ช ล ท -	ร ท - ล
- ล - ช	- ม - ร	ด ร ม -	ช ม - ร	- ร - ด	- ท - ล	ช ล ท -	ท ด - ร

ท่อน 3 บรรเลงรวม

----	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร	----	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร
----	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร	- ม ร ด	ร ม ร ม	ช ม ร ด	ร ม ด ร
----	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร	----	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร
----	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร	- ม ร ด	ร ม ร ม	ช ม ร ด	ร ม ด ร

รอบที่ 1 บรรเลงโปงลางเครื่องเดียว

รอบที่ 2 บรรเลงประสานคู่

รอบที่ 3 รับด้วยกลองชุด พิณเบส

จังหวะกลอง(จังหวะปานกลาง)

----	- ตึง - ตึง	- โฉ๊ะ - -	- ตึง - ตึง	----	- ตึง - ตึง	- โฉ๊ะ - -	- ตึง - ตึง
------	-------------	------------	-------------	------	-------------	------------	-------------

ท่อน 4 (จังหวะกลองเสียง)

				- ต ต ต	- ต - ต	- ต - ต	ต ต - ต
- จ - -	- จ - ต	- จ - -	- จ - ต	- จ - -	- จ - ต	- ต - จ	ต ต - ต
- จ - -	- จ - ต	- จ - -	- จ - ต	- จ - -	- จ - ต	- ต - จ	ต ต - ต
- จ - -	- จ - ต	- จ - -	- จ - ต	- จ - -	- จ - ต	- ต - จ	ต ต - ต
- จ - -	- จ - ต	- จ - -	- จ - ต	- จ - -	- จ - ต	- ต - จ	ต ต - ต
- ต ต ต	- ต - ต	ต ต ต ต	ต ต - ต				

ข้อกำหนดเบื้องต้น : กำหนดเสียงสำหรับการบันทึกโน้ต ดังนี้

ต แทน เสียงตึง

จ แทน เสียงโจ๊ะ

ตอนที่ 3 ออานซอนนครพนม

ล่องแม่น้ำโขงผ่านจังหวัดนครพนม แขวงคำม่วนและแขวงสะหวันเขต

(จังหวะเร็ว ทำนองสนุกสนาน)

----	- ตึง - ตึง	- โฉ๊ะ - -	ตึงตึง-ตึง	----	- ตึง - ตึง	- โฉ๊ะ - -	ตึงตึง-ตึง
----	- ตึง - ตึง	- โฉ๊ะ - -	ตึงตึง-ตึง	----	- ตึง - ตึง	- โฉ๊ะ - -	ตึงตึง-ตึง

ท่อน 1

(:----	- ม ช ล	- ล ล ล	ช ล ด ช	----	- ร ม ช	- ช ช ช	ม ช ล ม
----	- ม ช ล	- ล ล ล	ช ล ด ช	----	- ร ม ช	- ช ช ช	ม ช ล ม
----	- ด ร ล	- - ด ร	- ม - ช	- - ม ล	- ช - ม	ช ม ร ด	- ล - ด
- - ม ล	- ช - ม	ช ม ร ด	- ท - ล				
----	- ม ช ล	- ล ล ล	ช ล ด ช	----	- ร ม ช	- ช ช ช	ม ช ล ม

----	- ม ช ล	- ล ล ล	ช ล ด ช	----	- ร ม ช	- ช ช ช	ม ช ล ม
----	- ด ร ล	-- ด ร	- ม - ช	-- ม ล	- ช - ม	ช ม ร ด	- ล - ด
-- ม ล	- ช - ม	ช ม ร ด	- ท - ล :)				

รอบที่ 1 บรรเลงโปงลางเครื่องเดียว

รอบที่ 2 บรรเลงประสานคู่ 3 รับด้วย อัลโตแซกโซโฟน และกลองชุด พิณเบส

รอบที่ 3 บรรเลงประสานคู่ 3 รับด้วย เทเนอร์แซกโซโฟน และกลองชุด พิณเบส

ท่อน 2

(: ----	--- ด	-- ล ร	-- ล ด	-- ล ช	-- ล ด	-- ล ม	ร ด ล ด
----	--- ด	-- ล ร	-- ล ด	-- ล ช	-- ล ด	-- ล ม	ร ด ล ด
----	- ล - ด	ร ด ล ด	ร ม ช ม	----	- ม ช ล	ช ล ด ล	ช ล ม ช
----	- ร ด ล	ช ล ด ร	ด ล - ช	----	- ร ด ล	ช ล ด ร	ด ล - ช
-- ม ล	- ช - ม	ช ม ร ด	- ล - ด	-- ม ล	- ช - ม	ช ม ร ด	- ล - ด :)

รอบที่ 1 บรรเลงโปงลางเครื่องเดียว

รอบที่ 2 บรรเลงประสานคู่ 3 รับด้วย อัลโตแซกโซโฟน และกลองชุด พิณเบส

รอบที่ 3 บรรเลงประสานคู่ 3 รับด้วย เทเนอร์แซกโซโฟน และกลองชุด พิณเบส

ตอนที่ 4 เมืองอุบลลำเพลิน

लोंงโงผ่านอำเภอเขมรฐ และแขวงจำปาสัก (งังหะล่ำเพลิน)

งังหะล่ำเพลิน

----	- ตัง - ตัง	- โจ๊ะ --	- ตัง - ตัง	----	- ตัง - ตัง	- โจ๊ะ --	ตังตัง-ตัง
------	-------------	-----------	-------------	------	-------------	-----------	------------

ท่อน 1

----	--- ล	--- ล	--- ล	--- ล	--- ล	- ร ด ร	- ม - ม
- ร ด ร	- ม - ม	- ฟ ร ฟ	- ช - ช	- ฟ ร ฟ	- ช - ช	- ม ร ด	- ร - ม
ช ม ร ด	ร ม ด ร	--- ร	--- ร	--- ร	--- ร	- ร ด ร	- ม - ม
- ร ด ร	- ม - ม	- ฟ ร ฟ	- ช - ช	- ฟ ร ฟ	- ช - ช	- ม ร ด	ร ม ร ม
ช ม ร ด	ร ม ด ร	----	----	- ด --	--- ร	----	----
----	--- ช	----	----	----	----	- ล - ช	- ฟ - ช
- ฟ - ช	- ท - ด	----	----	----	----	----	----
----	----	- ร ด ท	ด ร ด ท	ด ร ด ท	ด ร ด ท	ด ร ด ท	ด ร ด ท
ด ร ด ท	ด ท ด ร	-- ด ท	ด ร ด ร	ด ร ม ด	ท ด ร ม	----	----
----	----	----	----	----	- ร ม ช	----	----
----	----	----	----	----	- ร ม ช	----	----
----	- ล ช ม	-- ร ม	-- ร ม	- ล ช ม	ร ม ร ด	-- ท ด	-- ท ด
ร ด ท ด	-- ท ด	----	- ล ท ด	ร ด ท ด	ร ด ท ด	ร ด ท ด	ร ด ท ล
ม ด ท ด	ร ด ท ล	-- ช ล	-- ท ล	-- ร ด	ร ด ท ล	----	- ล ช ล
ด ร ด ล	ด ล ช ล	ด ร ด ล	ด ล ช ล	ด ล ช ล	ช ม ร ม	- ล - ช	ล ช ฟ ช

ลทลช	ลชฟม	----	-ดรม	ลชมร	มดรม	----	-ดรม
ลชมร	มดรม	--ทช	--ลท	--รท	--ลช	----	-ร-ช
--ลท	--ลท	--รท	--ลท	รמרท	-ล-ช	--ลช	--ลท
รמרท	-ล-ช	--ลช	--ลท	รמרท	-ล-ช	--ลช	--ลท
รמרด	รดทล	---ล	-ฟชล	ดรฟร	ดลชล	----	-ฟชล
รลดช	ลฟชล	รลดช	ลฟชล	รลดช	ฟรดร	-ร-ฟ	ลชฟช
ลชลฟ	ชฟดร	----	-รดร	มรดร	มรดช	-ทลช	มชลท
-ร-ด	-ท-ล	---ท	---ด	---ร	---ม	-ช--	-ช-ล
----	---ด	---ท	---ล	----	----	-ด--	---ร
----	----	----	---ร	----	----	----	----
-รดท	ดรดท	ดรดท	ดรดท	ดรดท	ดรดท	ดรดท	ดรดท
--ลช	ลทลท	รทลช	ลทลช	-ม-ล	-มชล	รดลด	ลดรล
รดลด	ลดรล	รลดล	ชมรม	รทลช	ลทลท	รทลช	ลมรม
-ล-ม	-ดรม	ลชมร	มดรม	-ล-ม	-ดรม	ลชมร	มดรม
ชมรด	รמרม	ชมรด	รמרม	ชลชม	ชลชด	ชลชม	ชลชด
---ด	-ลชด	-ลชด	-ลชม	-ด-ล	ดลชล	ดลชล	ชมรด
รดลช	ลดลด	รดลด	รดลด	ลชมช	ลดลด	รמרด	รดทล
---ท	รמרท	รמרท	รמרท	รמרท	รמרท	รמרท	รทลช
ลชมช	ลทลช	ลชมช	ลทลช	ลทลช	ลทลท	รמרท	รทลช
ลทลช	มชลท	ลทดร	มดทล	-ด-ล	-ร-ล	-รดล	-ด-ล
-ด-ล	-ร-ล	-รดล	-ด-ล	-ลชล	ดลชล	ดลชล	ดลชล
-ดชล	-ดชล	-ดชล	-ดชล	-ดลช	ดลชล	ดลดช	ดลชล
-ลดช	ดลชล	ดชดล	ชมรม	-ลชด	ชลชม	ชลชม	ชมรด
-ดลด	รמרด	-ดลด	รמרด	-ดลด	รמרด	รמרด	รดทล
-ล-ม	-ดรม	ลมชวร	มดรม	-ล-ม	-ดรม	ลชมร	ดลชล
ลชลม	รดทล	ลชลม	รดทล	ชลชม	รดรม	ดรมร	ดลชล
-ม-ล	-ม-ร	มรดล	ชลดร	--ดร	--มร	--มช	ลชมช
-ล-ม	-ช-ร	-ม-ด	-ท-ล	---ท	---ด	---ร	---ม
-ช--	-ช-ล	----	---ด	---ท	---ล	----	----
-ด--	---ร	----	---ร	--ดล	-ล-ล	----	---ร
--ดล	-ล-ล	-ชฟร	-ฟ-ช	--ฟร	-ช-ฟ	----	-ฟ-ช
---ฟ	-ช--	-ด-ล	-ช-ฟ	---ช	---ล	---ด	---ล
----	-ช-ฟ	---ช	-ล-ร	---ฟ	-รฟช	----	----
-ลชฟ	-ช-ล	----	-ช-ล	-ร-ด	-ท-ล	----	---ร
--ดล	-ล-ล	----	---ร	--ดล	-ล-ล	-ชฟร	ฟชฟช
ลชฟร	ฟช-ฟ	----	-ฟ-ช	---ฟ	-ช--	-ด-ล	-ช-ฟ
---ช	---ล	---ด	---ล	----	-ช-ฟ	---ช	-ฟ-ร
---ฟ	-รฟช	----	----	-ลชฟ	-ช-ล	----	-ช-ล

- ร - ด	- ท - ล	----	----	----	--- ร	----	--- ฟ
-- ช ร	-- ช ฟ	-- ร ด	-- ช ล	ร ล ด ช	- ฟ ร ฟ	- ช ฟ ร	- ช - ฟ
- ด - ด	- ล ช ฟ	-- ร ด	-- ช ล	ร ด ล ช	ล ฟ ช ล	- ร - ฟ	ร ฟ ช ล
ร ด ล ช	ล ฟ ช ล	- ท ล ช	ล ท ล ท	ร ท ล ช	ล ท ช ล	- ร - ฟ	ร ฟ ช ล
ร ด ล ช	ล ช ล ฟ	- ท ล ช	ล ท ล ท	ร ท ล ช	ล ท ช ล	- ร - ฟ	ร ฟ ช ล
ร ด ล ช	ล ช ล ฟ	- ร - ร	ฟ ร ด ล	- ช ล ด	ฟ ร ด ล	- ร - ร	ฟ ร ด ล
- ช ล ด	ฟ ร ด ล	- ฟ ร ช	- ฟ ช ล	ร ล ด ช	- ฟ ร ฟ	- ฟ ร ช	- ฟ ช ล
ร ล ด ช	ล ฟ ช ล	-- ร ด	-- ช ล	-- ช ฟ	-- ช ล	-- ร ด	-- ช ล
- ร - ฟ	ช ล ช ล	- ร - ฟ	ช ล ช ล	- ด - ล	-- ช ฟ	-- ช ร	-- ช ฟ
-- ช ล	-- ช ฟ	-- ช ร	-- ช ฟ	ช ล ช ฟ	- ม - ร	- ช - ร	- ฟ ช ล
ร ล ด ช	ล ฟ ช ล	- ร - ฟ	ร ฟ ช ล	ร ล ด ช	- ฟ ร ฟ	- ฟ ร ช	- ฟ ช ล
--- ล	- ฟ ช ล	--- ล	- ฟ ช ล	--- ล	- ฟ ช ล	--- ล	- ฟ ช ล
--- ล	- ฟ ช ล	--- ล	- ฟ ช ล	--- ล	- ฟ ช ล	--- ล	- ฟ ช ล
- ร - ฟ	ร ฟ ช ล	ร ล ด ช	ล ฟ ช ล	- ร - ฟ	ร ฟ ช ล	ร ล ด ช	ล ฟ ร ฟ
- ร - ช	ล ฟ ช ล	ร ด ล ช	ล ด ช ล	--- ร	ฟ ร ด ล	--- ร	ฟ ร ด ล
--- ร	ฟ ร ด ล	- ฟ - ฟ	- ร ด ล	--- ร	--- ด	--- ร	--- ล
----	--- ล	- ล ล ล	- ล - ช	----	--- ฟ	--- ม	--- ร

2.3 จังหวะ

ผลงานสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” มีจังหวะ 4 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) จังหวะช้า 2) จังหวะปานกลาง 3) จังหวะกลองเสียง และ 4) จังหวะลำเพลิน

2.4 คุณลักษณะของเสียง

ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” เป็นการนำเอา ดนตรีพื้นบ้านอีสานและดนตรีพื้นบ้านประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาบรรเลงร่วมกับดนตรีตะวันตก มีลักษณะของทำนอง (Melodic contour) ที่ต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน (conjunct) บรรเลงด้วยจังหวะ (Rhythm) ที่มีความสม่ำเสมอ (Isometric) ผิวพรรณ (Texture) มีการประสานทำนองมากกว่า 2 แนว (Polyphony) ซึ่งหลายทำนอง บรรเลงไปพร้อมกันในจังหวะเดียวกัน โดยบรรเลงแนวทำนองหลักและบรรเลงแนวประสานเสียง รูปแบบของเพลง (Form) มีทั้งบทเพลงที่มีทำนองสั้น ๆ ทำนองเดียว (Iterative) บทเพลง ที่มีสองท่อน (Binary) บทเพลงประเภทดนตรีร่วมสมัย โดยสรุปคุณลักษณะของเสียง ในแต่ละวัฒนธรรมล้วนมีความหมายที่ลึกซึ้งแตกต่างกันไป

2.5 การประสานเสียง

ผู้ประพันธ์ได้กำหนดทำนองดนตรีเป็นแบบโฮโมโฟนี (Homophony) โดยมี เครื่องดนตรีบรรเลงไปกับแนวดนตรีแบบโพลีโฟนี (Polyphony)

2.6 อัตลักษณ์ของผลงานสร้างสรรค์

อัตลักษณ์ของผลงานสร้างสรรค์ “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” มีดังนี้

ตอนที่ 1 มีลักษณะเฉพาะตัวโดยการบรรเลงโปงลาง หิน และซออีสาน เป็นทำนองหลัก ให้อารมณ์ความรู้สึกที่อ่อนโยน

ตอนที่ 2 มีลักษณะเฉพาะตัวของการบรรเลงปี่ภูไท ปี่สะไน โปงลาง แคน และหิน ให้อารมณ์ความรู้สึกที่เบิกบาน

ตอนที่ 3 มีลักษณะเฉพาะตัวของแคน โหวด โปงลาง กลองเลิ้ง เปียโนแซกโซโฟน และกลองชุด ให้อารมณ์ความรู้สึกที่ผ่อนคลาย

ตอนที่ 4 มีลักษณะเฉพาะตัวของพิณ แคน โหวด โปงลาง ซออีสาน และเครื่องดนตรีตะวันตก ให้อารมณ์ความรู้สึกที่สนุกสนาน

3. การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง”

ผู้สร้างสรรค์ได้ดำเนินการเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดร้อยเอ็ด Fm 94 MHz รายการนาฏศิลป์ถิ่นสาเกต ออกอากาศทุกวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 15.00 - 16.00 น.

3.2 ช่องยูทูบ และ Facebook วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด เป็นช่องทางออนไลน์ที่เผยแพร่ผลงานด้านดนตรีและการแสดงของนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด

3.3 ช่องยูทูบ Yothin Phonkhet เป็นช่องทางออนไลน์ที่เผยแพร่ผลงานด้านดนตรีและการแสดงของนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด



ภาพที่ 1 การรับชมผลงานสร้างสรรค์รูปแบบ QR CODE

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

อภิปรายผล

ผลจากการสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. องค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์ลุ่มแม่น้ำโขงในภาคอีสาน พบว่า ดนตรีพื้นบ้านอีสานและดนตรีพื้นบ้านของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ แคน พิณ ซอ กลอง ฉิ่ง ฉาบ และเครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน คือ โหวด ปี่ภูไท โปงลาง โดยทางอีสานเหนือคืออำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีวัฒนธรรมดนตรีคล้ายกันกับดนตรีพื้นบ้านประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ส่วนทางอีสานตอนกลางและตอนล่างมีเครื่องดนตรีหลักคือ โปงลาง โหวด และปี่ภูไท สอดคล้องกับ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2561, น. 149) ที่อธิบายถึงลักษณะของดนตรีพื้นบ้าน ควรจะพิจารณาจากลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ทำนองมีขนาดสั้น 2) ไม่เคร่งครัดในกฎเกณฑ์ 3) ให้ความสำคัญเนื้อร้อง 4) จังหวะเด่นกว่าทำนอง และ 5) ใช้วัสดุพื้นบ้านทำเครื่องดนตรี

2. งานสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” มีความยาว 10.44 นาที ใช้แนวคิดในการประพันธ์ 3 แนวคือ 1) การผสมผสานวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านอีสานกับดนตรีตะวันตก 2) การแสดงเอกลักษณ์ทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน 3) การประพันธ์เพลงร่วมสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ บุญรัตน์ ศิริรัตนพันธ์ (2560, น. 101) กล่าวว่า บทเพลงการเวก สำหรับคลาริเน็ต 6 ชิ้น เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ที่ได้ทดลองสร้างสรรค์ดนตรีร่วมสมัยขึ้นจากการผสมผสานเทคนิคการประพันธ์แบบต่าง ๆ ตั้งแต่การใช้วัตถุดิบทางดนตรีทั้งดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีตะวันตกและดนตรีไฟฟ้าเข้าด้วยกัน การแปรทำนอง การจัดการจังหวะที่ผสมผสานดนตรีเหล่านี้ไปจนถึงโครงสร้างของบทประพันธ์ก็มีการผสมผสานและโครงสร้างของดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกเข้าด้วยกัน ทั้งยังได้ทดลองสร้างผลงานที่มีเสียงหลากหลายขึ้นจากเครื่องดนตรีเพียงตระกูลเดียวอีกด้วย

3. เผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้แสดงถึงศักยภาพของนักดนตรีพื้นบ้านอีสานที่มีการผสมผสานระหว่างดนตรีตะวันตกและดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่างลงตัว สอดคล้องกับ สำราญ จูช่วย (2551, น. 9) อธิบายว่าการประชาสัมพันธ์ หมายถึงการติดต่อเผยแพร่ข้อมูลขององค์กร ด้วยความพยายามในการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี ด้วยสื่อที่เหมาะสมเพื่อให้ประชาชนเกิดทัศนคติมีความเข้าใจอันดีต่อภาพพจน์องค์กร ยอมรับด้วยความศรัทธา เกิดการสนับสนุนและให้ความร่วมมือเป็นผลให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย ชุด “ลายล่องนทีสองฝั่งโขง” เป็นการสร้างสรรค์บนพื้นฐานของการศึกษาข้อมูลทางด้านดนตรีชาติพันธุ์ลุ่มแม่น้ำโขง ในภาคอีสานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการล่องเรือไปตามแม่น้ำโขงเพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งในประเทศไทยนั้นยังมีเรื่องราวความเป็นมาของดนตรีชาติพันธุ์ในภูมิภาคอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกจำนวนมาก ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาข้อมูลทางด้านดนตรีชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ยังคงรักษาศิลปะวัฒนธรรมทางดนตรี และมีเรื่องราวประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี ที่ให้ความบันเทิงในด้านสุนทรีย์และเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ไปด้วย

กิตติกรรมประกาศ

งานสร้างสรรค์นี้สำเร็จด้วยดีจากความช่วยเหลือของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เจริญชัย ชนไฟโรจน์ ครูทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติ รองศาสตราจารย์ อุดินันท์ แก้วนิล และศิลปินพื้นบ้านทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนาม ขอขอบพระคุณ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ที่สนับสนุนทุนการสร้างสรรค์ในครั้งนี้

รายการอ้างอิง

- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). **ดนตรีพื้นบ้านอีสาน.มหาสารคาม. มหาสารคาม:** คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2561). **ประชุมบทความวิชาการดนตรี 60 ปีรองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี.** ขอนแก่น: กองทุนดนตรีเฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี สาขาดนตรี และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฏชา พันธุเจริญ. (2559). **มิติใหม่ของดนตรีสากลในประเทศไทย : ดนตรีสร้างสรรค์เชิงวิชาการ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร และคณะ. (2561). **โครงการวิจัยดนตรีอาเซียนเพื่อการประพันธ์เพลงร่วมสมัย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธมน พิงเจริญ, วันฉัตร จันทร์โต และศศิรินทร์ หนีปาน. (2556). **แนวคิดการสร้างสรรค์ประพันธ์บทเพลงของอาจารย์ฐิระพล น้อยนิตย์ ในการแสดงหุ่นละครเล็กโดยคณะโจหลุยส์ เรื่องพระมหาชนก ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสครบรอบพระชนมายุ 84 พรรษา.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีไทย ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญรัตน์ ศิริรัตนพันธ์. (2560). “การเวก เพลงแคนในมิตินิพนธ์ร่วมสมัย”. **วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต**, 12, 2: 89-102.
- สำราญ จุช่วย. (2551). **แนวทางการประชาสัมพันธ์ตามคุณลักษณะของนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์.** นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์.